

Na izprehodu.

Spisala Máríca.

Nržacánje se ne moremo ponašati s temnimi gozdi na višinah, z bistrimi studenci izpod pečín in s hitrimi rekami po ravnini v okolici naši. Pojdi le nekoliko iz mesta, in že moraš v breg; spotekniti se moraš pò solnčnem poti večkrat ob kamen in globoko vzdihati, ker si se usopel.

Jednoličen je svet; rdeča kraška zemlja in trdi kamen povsod; le tù in tam ugledaš zelen otočič, kraško zelenico, in semtertjà samotno drevó, zapuščeno grmovje.

Na gričih in hribih naših ni belih cerkvâ, kamor bi »k molitvi vabil zvon ljudi;« tam gôri se vzdigajo čim više tem strašneje sive skale.

Toda če si prišel do njih, plačan je obilo tvoj trud. Vém, da ti ni žal truda in pota, ko se ozreš. Pred tabo se prostira v tanki megli prijazni tržaški okraj Sv. Ivan in pred njim véliki Trst z veličastnim morjem pred sabo. Vender tudi brez vsega tega je prijetno tam gôri; dvigajo se ti želje iz srca, katere si misliš že izpolnjene, ali vsaj prepričan si, da jih ne bode težko zvršiti.

Našla sem precčej košato drevó, močno nagnjeno naprej — in kakó bi moglo biti drugače po silni burji, ki razsaja tod?

Nizko šele, prav nizko pod máno so se belile prve svetoivanske hiše, toda ker nisem bila željna videti ni teh, šla sem za drevó, pod katerim je bilo nekaj trave, in se ozrla v višino pred sabo. Dobro mi je bilo v čistem zraku, in ko sem se še nekolikokrat ozrla, sedla sem na travo, in skoro so bile moje misli daleč, daleč.

Težko bi mi bilo povedati, o čem sem razmišljala, toliko pa vém, da mi nijedna žala misel ni kalila veselja, in da sem se sáma često nasmehnila od sáme zadovoljnosti. V srci mi je bilo nekaj nepopisnega, in v glavi se je podila misel za mislijo, brez vsakega redú. Otresla sem sicer za trenutek z glavo in se smijala sáma sebi, toda skoro sem iz nova prehajala z mislimi od osebe do osebe, od stvari do stvari. Vse óne čudne kombinacije, slučaji in naključja, vse, kar se takó rado dogaja v povestih, prihajalo mi je v spomin.

Sedaj sem si domišljala, da čujem drdranje dvovprežene kočije po poti pod sabo; v kočiji naj bi bila grofica, princesa ali celó cesarica sáma.

»Kaj neki dela ta samotarica tù-le?« vprašala bi svoje spremstvo, poklicala me k sebi, razgovarjala se z mano in me vprašala, česa si želim najiskreneje. In glej! Videla sem že tù gôri prestvarjen svet, sezidano belo krasno palačo, iz nje oken se je žarilo zahajajoče solnce; pred njo in za njo pa bi se prostiral krasen vrt, in po njem bi se izprehajala jaz, visoka gospá, in veselo zrla na Trst tam dôli.

Videla sem potem namesto dvovprežne kočije črno ciganko, ki bi mi dala čarodejno palico; kaj bi storila ž njo?

Trst bi bil hipoma slovensko mesto; v mestni palači in pri najvišji gospôdi bi se govorilo slovenski, in najlepša hiša tam dôli naj bi bila — naš — »Národní dom«.

Ko bi se mi pokazal Vergil, kakor Danteju, in mi hotel razkriti nebó, vice in pekel? — Čakaj, kdo bi mi prišel v nebesih naproti? Radovedni bi bili sicer vsi, kdo more živ priti v nebesa, in izmed slovenskih nebeščanov bi me vprašal marsikdo: »Kakó je kàj na zemlji v vas Slovencih?«

»Takó, takó,« odgovorila bi jaz; »najbolje ne, saj veste, vedno še prepír in boj!«

Prosila bi potem Vergilija, naj me ne vodi po vicah in peklu, ker to mora biti prestrašno — in potem?

Nasmehnila sem se in dejala z glavo majé: »Eh, púnica, le ne takó visoko; doscdaj je bil samó jeden Dante, samó jeden!«

Jezna zaradi tega glasú, odvrnem si nejevoljno: »Kàj sem morda hotela pobirati stopinje za tem velikanom? Ne smem li tudi jaz misliti na štiri — ne — samó na tri poslednje rečí?«

Kakó je visoka óna skala, za njo se vije ozka steza; sedaj vidim — tam dôli daleč se strinja óna steza s tem-le potem. —

Ali bi ne utegnil biti kdo skrit za óno skalo, kaj, ako bi prišel — kdo? Koga bi videla najrajši? Kakó lepó bi bilo, ko bi se prikazal — kakor v romanih — on! Kdo? Milko? Ne, rajši Radovan, ali rajši . . .

»Obarni, he, hi!« Zaslišim izza skale, in glej, zdajci priskače velik vol z dolgimi rogmí in dirja proti mêní na travo. Planem kvišku, poskočim dvakrat precèj nevarno in dospem na vozno cesto, kjer žalostno stisnem ustna, zakaj zvinila sem si nogo. Opraskala sem si tudi roko in si hotela z robcem obezati skelečo rano, toda robca ni bilo; pozabila sem ga tam gôri.

Bodisi, Bog vé, kdo ga dobode! Kakó bi bilo lepó, ko bi šel mimo — oh, kdo pojde neki ondot!

Ko bi videl moje ime! — Kdo? Vol ali morda bosonogi deček?

Prav počasi sem stopala nizdolu, vedno še sanjaje, toda čim bliže hiš, tem treznejše. Hipoma začujem vprašanje: »Kam, kam takó sáma in takó zamišljena?«

Dobra moja prijateljica je bila, ki je pritekla k mênì in me objela.

»Vračam se z izprehoda. In ti?«

»Tù-le grem iskat stanovanja za poletje; baš prav mi je, da sem te našla, pojdi z mano!«

Za nekaj minut sva stali že pred velikimi železnimi vrati, za katerimi se je za kakih petdeset korakov po gladkem, peščenem poti dvigalo staro črno poslopje.

»Zdí se mi kakor zaklet grad,« rečem svoji spremnici, vender ker je že prej pozvonila, vtikala je že stara grbasta ženica v ključnico nenavadno velik ključ, mrmraje neumevne besede.

Dolgo sva morali čakati na lesenem starinskem hodníku, predno so prišle iz bližnje sobe tri ženske v starodavnih oblekah, počesane po stari šegi, malone srednjeveški. Stopile smo vse v veliko sobo, kjer je bila vsa oprava takisto starodobna; kaj čuda, da sem se mislila za stoinpetdeset, dvesto let nazaj!

Začudenì sva se gledali, in le siloma je mogla tovarišica moja povedati, česa želí. Ko so se one štiri dogovorile, vprašala je najstarejša dama, kje stanujem. Povedala sem jim, da sem, kakor oné, poleti in pozimi tukaj dólì; čudila sem se, da jih še nisem videla do danes. Govorila sem resnično in prirodno, da je časih res nekoliko jednolično in da pogrešam družbe; no, pripovedovala sem z glasom, kakor se navadno govori o vsakdanjih stvaréh, in še to le zató, da tudi jaz kàj rečem. Ali ko bi bili slišali ploho, ki se je vsula náme po teh besedah!

Kakor toča so letele besede iz brezzobih ust najstarejše dame. Kričala je, da je mladina, moška kakor ženska, pokvarjena, da išče zgolj zabav, veselíc in družbe; da so déklíce vse domišljave in sanjave, da se ne znajo v hiši ni obrniti, da jim je knjižnica, ako jo imajo, zaprašena. — Zajedno je pokazala na svojo res čedno knjižnico — da letajo le za družbo in zabavo! »Oh, nekđaj so bili drugi časi, boljši časi!« sklenila je vzdihnivši svoj nepretrgani govor.

Obe — bili sta nje sestri — pritrjali sta ji glasno. S tovarišico sva bili jako zmédeni, in toliko da sem rekla, ko so prestale, tiho, malone boječe: »Milostive gledajo sedaj svet z drugimi očmi, nego nekđaj; mlad človek vidi vse lepó, svetlo in dobro!«

Da bi ne bila nikdar izrekla teh nedolžnih besed! Vsula se je sedaj še hujša ploha, in skrivàj sem namignila tovarišici, da bi rada odšla.

»Ne zavidam ti bivališča tù gôri,« rekla sem ji pred vrati; »res samó še tega sem pogrešala na denašnjem izprehodu!«

Povedati sem ji morala potem prejšnji dogodek, in ona, treznejša in resnejša od mène, dejala je:

»Oh, Márica, da bi bila pustila z robcem tudi sanjarstva svoja tam gôri!« —

Bil je potem še mnog lep dan, toda od tedaj nisem bila več tam; zdí se mi, da sem se res bala tako nagle prevare in neprijetnega vzbujenja iz svojih sánj!

Na vási.

1.

Ópirajo ob zori
 Vasi se beli dvori,
 Deklé tce védro v roki
 Hití na vir globoki.
 Vodé gredicam nosi,
 Dasi blesté se v rosi.
 A pride soluce dneva,
 Zató kropí jih deva,
 In skrb je vsa in sreča
 Nji zlasti roža rdeča.
 Komú li, roža mila,
 Bi tebe podarila,
 Ker streže v skrbi živi
 Deklě ti ljubeznivi?
 Ne véste li, sestrice,
 Soséde nje gredice?

2.

Studenec kipi
 Na sredi vasi,
 Po hladne vodé
 Dekleta hité.

 Kaj skrivno v uho
 Žgolé si takó?
 Le jedna ne vé
 Novice le-té.

 A zdajci vzkipi
 Na lice ji kri:
 »Nevesta si zdáj,
 Nas vabiš li kaj?«

y.

Vse so lépe!

Moje pesmi si hvalila,
 Ker ti prijajo močno,
 To si v zvezdo prekrstila,
 Ono v biser in zlató.

Vse so lépe, duša moja,
 Ker vzbudila si jih tí,
 In iz vseh ljubezen tvoja
 In lepota se glasi!

Knežan.

